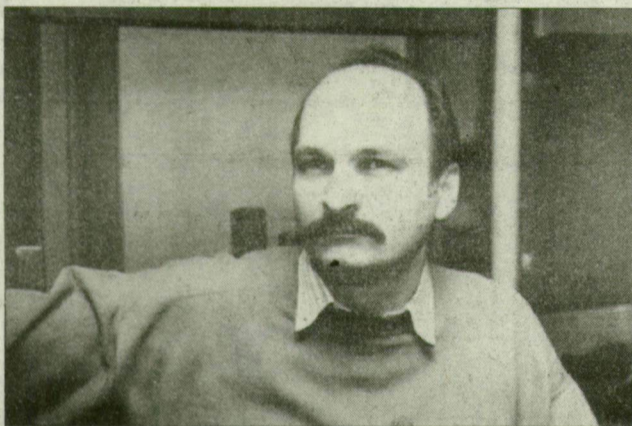

Az operaszínpad „mozgékony embere”

Beszélgetés Tóth Jánossal, A denevér rendezőjével

■ Nem lehet azt mondani, hogy szegedi színházi munkáit ideális körülmények között végezhette: tavaly a pénz volt elégtelen, most az idő, tudniillik Gulyás Dénes volt A denevérré az eredetileg kiszemelt rendező. Nem sértődött?

Tóth János rendező

A denevér című operettet december 23-án és 27-én – kettős szereposztásban – mutatja be a Szegedi Nemzeti Színház. A Strauss-művet Tóth János énekes-színész-rendező állítja színpadra, akinek a tavalyi Marica grófnő után ez a második szegedi rendezése.

lehet elmenni, hogy a játék ne menjen az éneklés rovására. Ha kevés az idő, nem beszélnek sokat, fölmelegnek a színpadra és megmutatom, mit hogyan képzeltem. A technikai eszközök a színpadról mind beláthatók, csak fölnevezek és tudom, mi hol van és hogyan célszerű használni. Nekem nehezebb lenne, ha mindig csak a színpaddal szemközt dolgoztam volna, mint a rendezők többsége.

■ Árulkodik a szóhasználat: mások mindig énekesekként említik az operaszereplőket, nem színészeként, mint ön; nem a zene az új ebben a műfajban?

– Dehogynem. Csakhogy éppen azért szép, mert annyira összetett ez a műfaj. Tény, hogy a zene hangzó lenyomata egyszerre hat a nézőre és járja át a reprodukáló előadót – tehát önmagában is érzelmeket kelt, élményt ad. De még a koncerteken is számít a lát-

vány. Először Pernye András-tól – akitől zenetörténetet tanultam – hallottam azt az akkor számomra meglepő kijelentést, hogy egy koncert-élményének legalább 50 százaléka a látvány adja. Óriási különbség, hogy lemezzel hallgatunk zenét, vagy ott vagyunk az esti hangversenyen, nézem, amit hallok, látom, hogy a muzsikuskok hogyan dolgoznak, hogy miként születik meg a zene hangzó lenyomata. Minél többet dolgozom, minél érettebb vagyok, annál inkább tudom: Pernye tanár úrnak igaza volt.

■ Ezért tette föl a színpadra a zenekart, amikor Flotow Márta című művét rendezte?

– Hogy pontosan mi dolgozott bennem, amikor ezt kitaláltam, nehéz lenne most reprodukálnom. Tény, hogy meglepő volt a szakmabelieknek, idegenkedtek; ráadásul ez volt életem első rendezése. Azt tudtam, hogy a Márta nem tartozik azok közé a darabok közé, amelyeket – ha hegynek tekintjük az operairodalmat – a csúcson szokás elhelyezni; inkább a hegyoldalon... Tenni kellett valamit. A közönség nagyon jól vette, nyilván mert az élményének a látvány-része sokkal erősebb lehetett a megszokottnál.

■ Sokan A denevért se teszik a csúcsra; hogyan tudja megvédeni?

– Megpróbálom a darab helyzetkomikumait, a szituációkat a lehető legteljesebben kihasználni, kicsit fölérősíteni, megtűzdelni játékkal.

■ Akkor ez nem egy hagyományos előadás lesz?

– Fogalomzavaraink vannak. Ha valaki nem költözteti a cselekményt más időbe, nem öltözteti át a darabot, azt mondjuk, hagyományos előadás született, s a szóban van némi pejoratív felhang. Szerintem egy előadás akkor is modern, ha külsőségeiben nincs ugyan megbolondítva, de a játékstílus mai és hiteles. Tessék megnézni Zeffirelli, vagy Ponnelle rendezéseit: hagyományosak; idézőjelbe kívánkozik mégis a szó, mert a színészvezetésben teljesen újszerűek.

■ Szüksége van az operának a hiteles színészi teljesítményekre?

– A legteljesebb mértékben. Amíg a színház egyeduralgoló volt, addig talán elegendő volt a szép hang... Mára olyan vizuális élmények tömege éri az embert, hogy a színház megnevezheti magát, ha nem tudja felvenni a versenyt. Érdekes, vagy éppen természetes módon a leginkább a fiatalok érzékenyek a hiteles játékra – az operában is. Akárcsak a prózai előadásokban a gyerekek. Őket nem lehet becsapni, ami hamis, azt kifütyülik.

■ Bartolo, Tiborc, Tonio, Figaro, Scarpia, Jago, a Mario és a varázsló Cipollája, a Hoffmann meséi Lindorfja, A rajna kincse Alberich-je, a Porgy Jake-je és más szerepek az egyik oldalon; a Márta, A sevillai, a Dózsa, Vig özvegy, Marica, Cigánybáró, kispoperák, gyermekmúsical, gálaműsorok a másikon; azt már nem is mondom, hogy eredetileg képzőművész akart lenni; nem gondolja, hogy választania kell?

– Énekes-színész, vagy rendező? Volt már év, éppen a tavalyi, amikor elbillent a mérleg a rendezés felé, de... A tavasszal leszek 40 éves, úgy érzem, mint énekes most kezdek igazán beérni. Túl fiatal és mozgékony vagyok még az operaszínpadon ahhoz, hogy egyik szerepköröm mellett éppen most kellene voksolnom.

Sulyok Erzsébet

Emlékezés Budó Ágoston tiszteletére

A rendkívüli tehetség és az idealista tanár

Budó Ágoston 1914-ben született. Szülei kívánságára az egyetem jogi karára iratkozott be; 1936-ban matematika-fizika szakos tanári diplomát vett át, s a diplomaátadással egy időben doktorrá avatták. A meglepő életrajzi adat hátere röviden a következő: az első éves joghallgató elindult az Eötvös Loránd Fizikai Társaság azévi fizikai versenyén – és megnyerte; szülei ekkor már hozzájárultak, hogy a nyilvánvalóan fizikus tehetséggel megáldott fiatalember átiratkozzon a Természettudományi Karra, matematika-fizika szakra, ahol harmadéves korától már kutatómunkát végzett, demonstrátor volt, s munkája eredményeként avathatták a diplomaátadással egyidőben doktorrá. Két évig Németországban ösztöndíjként dolgozott, hazatérése után díjtalan gyakornoki állást kapott a Műegyetemen. A szegedi Tanárképző Főiskola fizika tanszéke volt a következő munkahelye, majd a debreceni tudományegyetem Elméleti Fizikai Tanszékének lett a vezetője 1949-ben, ahol megírta Mechanika című elméleti fizikai tankönyvét. 1950-ben került újra Szegedre, a tudományegyetem Elméleti Fizikai Tanszékét vezette – haláláig. Az itteni lumenészencia-kutatásoknak hamarosan vezető egyénisége, iskolát teremtő professzora lett. 1958 és 1960 között a TTK dékánja volt. A Magyar Tudományos Akadémia tagja, aki az országban elsőként, 1961-ben megszervezte az Akadémia te-

A Magyar Tudományos Akadémia osztályüléséről, Pestről vonatkozó hazafelé, 25 évvel ezelőtt, egy karácsony előtti napon; a vonaton érte a halál – infarktus. Budó Ágoston akadémikus halálának évfordulóján tudományos előadásokkal tisztelegtek emléke előtt azok a Szegeden működő fizikusok, kutatók és oktatók, akik ma folytatják az általa alapozott és eredményesen művelt lumenészencia kutatásokat. A tegnapi emlékülés után megkoszorúzták a tudós Berzsenyi utcai egykori lakóházán lévő emléktáblát is.

rületi bizottságát és ellátta a Szegedi Akadémiai Bizottság első elnökének feladatát.

Rendkívüli tehetség volt – és idealista; dr. Rácz Béla egyetemi tanár, rektorhelyettes, a SZAB Fizikai Munkabizottságának elnöke jellemezte ezekkel a szavakkal a tegnapi emlékülésen. Arra utalt, hogy Budó professzor sikeres kutató léteire olyasmire vállalkozott, amit a mindenkor szakmai körök az egyik leghálátlanabb feladatnak tartanak: megírta a kísérleti fizika három kötetes, összefoglaló tankönyvét, amely azóta is az egyetlen, magyar szerzőtől származó összefoglalás.

S. E.

Tóth Béla születésnapján

Tóth Béla írók közt délelőtt 10 órakor – olvasói és munkatársai. A nyilvános ünnepségen az íróval, akinek könyvtárigaz-

gatói működése idején – és nem kevés energiája, odaadása árán – épült a Somogyi új „ékszerdoboz”, a Dóm téri üvegpalota, ennek mai igazgatója, Gyuris György beszélget.

Ünnepi vonatforgalom

IC-jegy telefonon is

A MÁV Szegedi Üzletigazgatóságától kapott tájékoztatás szerint a közelgő karácsonyi és újévi ünnepeken a következők szerint közlekednek a vonatok:

December 23-án a hét utolsó munkanapjára, 24-én a szabadnapra, 25-én a munkaszünetes napra, 26-án a hét első munkanapját megelőző napra, 27-én a hét első munkanapjára, 28-án és 29-én munkanapra, 30-án a hét utolsó munkanapjára, 31-én szabadnapra, 1995. január 1-jén a hét első munkanapját megelőző napra, 2-án a hét első munkanapjára meghirdetett vonatok közlekednek.

Az utolsó tanítási napon, december 21-én 14 óras indulással Szegedről mentesítővonat közlekedik Ceglédre át Záhonyba, közvetlen kocsikkal Nyíregyházáig. Ugyancsak 21-én Szegedről 13.45 óras indu-

lással közvetlen vonat közlekedik Békéscsabáig.

Január 3-án Záhonyból Ceglédre át közvetlen kocsik közlekednek Szegedre, ahová 20.50 órakor érkezik a vonat. A vonatok közlekedéséről bővebb felvilágosítást a vasútállomásokon adnak.

S még egy újdonságról kapunk hírt az Üzletigazgatóságtól: az Inter City vonatokon utazók menetjegyüket december 20-ától telefonon is megrendelhetik. Az Inter City menetjegyet és pójtjegyet külön díj felszámítása nélkül, a tervezett utazás napján, vagy azt megelőző napon a 62/310-136-os telefonszámon lehet megrendelni. Jó tudni az utazóknak, hogy a telefonon történő megrendelést legkésőbb az IC-vonat indulása előtt 30 perccel tudják csak elfogadni. A megrendelt jegyet Szeged állomás kijelölt pénztárlakánál legkésőbb a vonat indulása előtt 10 perccel kell átvenni.

■ Az ipari termelés mennyisége az előző hónapoz viszonyítva októberben 2,2 százalékkal csökkent, ugyanakkor a termelői árak 1,6 százalékkal, a belföldi értékesítés árai 1,5 százalékkal, a fogyasztói árak 2,1 százalékkal emelkedtek. A nyilvántartott munkanélküliek száma októberben 16 ezerrel, novemberben valamivel több mint 7 ezerrel csökkent. A külkereskedelmi termékforgalom behozatali többlete októberben 30 milliárd forinttal, a központi költségvetés hiánya 8 milliárd forinttal nőtt az előző hónapoz képest – derül ki a Központi Statisztikai Hivatal legutóbbi összesítéséből. Az ipari termelés volumene ebben az évben eddig minden hónapban meghaladta az egy évvel korábbi, 10 hónapot figyelembe véve 9 százalékkal volt több a tavalyinál. Ugyanakkor nyolc százalékkal kevesebb mezőgazdasági terméket vásároltak fel, s tovább csökkent az ország állatállománya. Az energiafelhasználás az idén 2,5 százalékkal volt kevesebb, mint a múlt év január-októberében.

Az ipari termelői árak októberben átlagosan 10,7 százalékkal, a mezőgazdasági felv-

Januártól októberig

Gazdasági libikóka

sárlási árak 26,2 százalékkal emelkedtek az egy évvel ezelőttihez képest. A fogyasztói árak 10 hónap átlagában 18,3 százalékkal haladták meg az egy évvel ezelőtti szintet. A fogyasztói árak havonkénti emelkedése ebben az esztendőben január, február, augusztus és szeptember hónapokat kivéve minden hónapban meghaladták az egy évvel ezelőtti drágulás szintjét.

A gazdálkodó szervezetek számának növekedése októberben továbbra is élénk volt, 1286-tal gyarapodott, s novemberben 1491-el. Az új alapítású cégek többsége kis szervezet, 11-nél kevesebb alkalmazottat foglalkoztat. A lakosság bruttó átlagkeresete január-októberben 22,4 százalékkal haladta meg a tavalyi szintet. A nettó keresetek az adórendszer változásai miatt 25,1 százalékkal emelkedtek. Miután a fogyasztói árak ennél kisebb mérték-

ben nőttek, a nettó keresetek real értéke 6 százalékkal volt magasabb, mint az elmúlt év azonos időszakában. A lakossági megtakarítások összege 10 hónap alatt 239 milliárd forintot tett ki, ami 88 milliárdal több, mint az előző évben. Egyidejűleg a kiskereskedelem forgalma 6 százalékkal elmaradt az egy évvel korábbitól.

Beruházásokra az ország előzetes becslült adatai szerint az első háromnegyed év végéig 508 milliárd forintot fordított, folyó áron 28 százalékkal többet mint tavaly. Az árváltozásokat is figyelembe véve ez mintegy 5 százalékos tényleges beruházásnövekedést jelent.

A külkereskedelmet az jellemezte, hogy a behozatal minden hónapban nagyobb volt, mint a kivitel. Az egyenleg október végén 311 milliárd forint passzívumot mutatott az egy évvel korábbi 230 milliárd forinttal szemben. A tizhavi be-

hozatal és kivitel folyó áron azonos mértékben, 34 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbit, összehasonlítható áron 20, illetve 16 százalékkal nőtt. A konvertibilis folyó fizetés mérleg hiánya háromnegyed év alatt 2 milliárd 764 millió dollárt tett ki, szemben az egy évvel korábbi 2 milliárd 483 millió dollárral.

Az ország bruttó adósságállománya szeptember végén 27,6 milliárd dollár volt, 3 milliárd dollárral több mint az elmúlt év végén. Ugyanezen időszakban a külföldi követelések mennyisége csökkent, így a nettó adósságállomány 3,2 milliárd dollárral növekedett, és szeptember végén 18,2 milliárd dollár volt. Az adósságállomány növekedésében szerepet játszott a dollár gyengülése is a többi devizával szemben. Szeptember végén a külföldi működőötke magyarországi állománya megközelítette a 6,9 milliárd dollárt, ami 1,3 milliárddal több mint az elmúlt év végén volt.

A központi költségvetés 10 havi bevétele 899 milliárd forint, kiadása 1121 milliárd forint. A deficit megközelítette a 223 milliárd forintot.